13/07/2020

Δύο χρόνια μονοκρατορίας του Ερντογάν

/ Γνώμες

Εδώ και δύο χρόνια στην Τουρκία ισχύει το “προεδρικό σύστημα” που ουσιαστικά συγκεντρώνει όλες τις εξουσίες στο πρόσωπο του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, παραμερίζοντας το Κοινοβούλιο. Ένας απολογισμός.

Όλα ξεκίνησαν με το δημοψήφισμα του 2017, στο οποίο το 51,4% των ψηφοφόρων ψήφισαν ΝΑΙ και ενέκριναν τη “συνταγματική αναθεώρηση” που ζητούσε ο πρόεδρος Ερντογάν. Μόλις 3% λιγότεροι ήταν οι υπέρμαχοι του ΟΧΙ, αλλά δεν κατάφεραν να υπερισχύσουν. Στις 9 Ιουλίου 2018 εγκαινιάστηκε και επισήμως το “προεδρικό σύστημα” με τον πρόεδρο της Τουρκίας να συγκεντρώνει περισσότερες εξουσίες από ποτέ, το αξίωμα του πρωθυπουργού να καταργείται και την Τουρκική Εθνοσυνέλευση να διαθέτει πολύ λιγότερες αρμοδιότητες απ’ ότι στο παρελθόν.

Κυβερνώντας με διατάγματα

Ακόμη και σήμερα δεν έχει κοπάσει η σχετική συζήτηση, ενώ δεν λείπουν οι υποστηρικτές του προεδρικού συστήματος, που εκθειάζουν την “αποτελεσματικότητά” του. Η άλλη πλευρά κάνει λόγο για “μονοκρατορία Ερντογάν”. Και έχει κάθε λόγο να εκφράζει κριτική, όπως δείχνει ένας πρώτος

απολογισμός: Τα τελευταία δύο χρόνια ο Ερντογάν εξέδωσε 64 προεδρικά διατάγματα, περισσότερα από κάθε άλλον πρόεδρο στο παρελθόν, ενώ πέρασε 2.229 άρθρα νομοσχεδίων χωρίς καμία συνεννόηση ή έστω συμβουλευτική διαβούλευση με το Κοινοβούλιο. Σε άλλα 1.493 άρθρα το Κοινοβούλιο είχε δικαίωμα συναπόφασης. Την παντοδυναμία Ερντογάν ενισχύει και το γεγονός ότι ο κυβερνητικός συνασπισμός που έχουν συνάψει το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με το υπερεθνικιστικό MHP του Ντεβλέτ Μπαχτσελί διαθέτουν άνετη πλειοψηφία στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμα και στα λίγα νομοσχέδια που καταλήγουν στο Κοινοβούλιο, εύκολα καταψηφίζονται οι όποιες πρωτοβουλίες της αντιπολίτευσης.

Με αυτά τα δεδομένα πολλά στελέχη της αντιπολίτευσης βλέπουν το Συνταγματικό Δικαστήριο της Τουρκίας ως μοναδική ελπίδα για να αναχαιτίσουν τον Ερντογάν. Το κεμαλικό Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (CHP), το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης, προσφεύγει συνεχώς στο Δικαστήριο τα τελευταία δύο χρόνια, ζητώντας μέχρι στιγμής την ακύρωση 64 προεδρικών διαταγμάτων και 104 νομοσχεδίων. Ωστόσο, μικρότερα κόμματα της αντιπολίτευσης, όπως το εθνικιστικό IYI και το φιλοκουρδικό HDP, δεν έχουν καν τη δυνατότητα να προσφύγουν στο Συνταγματικό Δικαστήριο. Ο Ιμπραχήμ Καμπογλού, συνταγματολόγος και βουλευτής του CHP, κάνει λόγο για “μονοκρατορία” Ερντογάν, καθώς ολόκληρο το πολιτικό σύστημα είναι κομμένο και ραμμένο στα μέτρα ενός και μοναδικού προσώπου. “Ο Τούρκος πρόεδρος δίνει οδηγίες και οι υπουργοί τις εφαρμόζουν”, λέει ο βουλευτής του CHP, ο οποίος μάλιστα απορρίπτει το επιχείρημα ότι τα τελευταία δύο χρόνια το Κοινοβούλιο έχει γίνει πιο “αποτελεσματικό”, ενώ παράλληλα επικρίνει το γεγονός ότι έχει εκλείψει κάθε κουλτούρα πολιτικού διαλόγου. “Τα νομοσχέδια δεν συντάσσονται πλέον από βουλευτές, αλλά από τους γραφειοκράτες στο Προεδρικό Ανάκτορο”, τονίζει ο Καμπογλού.

Τέλος στη διάκριση των εξουσιών;

Αρνητικός απολογισμός και για τον τον Αχμέτ Κασίμ Χαν, αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Αλτινμπάς της Κωνσταντινούπολης: “Δεν υπάρχει πλέον διάκριση των εξουσιών ή τουλάχιστον δεν υπάρχει διάκριση όπως εγώ την αντιλαμβάνομαι”, επισημαίνει. “Διάκριση των εξουσιών δεν σημαίνει να κυβερνώ μόνος μου, αλλά να έχω απέναντί μου ένα σύστημα των checks and balances, των συνταγματικών ελέγχων που λειτουργούν ως ασφαλιστικές δικλίδες απέναντι στους έχοντες εξουσία”.

Ενώ όμως σύσσωμη η αντιπολίτευση απαιτεί την επιστροφή σε ένα κοινοβουλευτικό σύστημα, ο κυβερνητικός συνασπισμός υπό τον Ερντογάν

φαίνεται να κινείται σε διαμετρικά αντίθετη κατεύθυνση. Ο υπερεθνικιστής Μπαχτσελί, επικεφαλής του συγκυβερνώντος κόμματος ΜΗΡ, δήλωσε πρόσφατα ότι “η συνέχιση του προεδρικού συστήματος απαιτεί ορισμένες επείγουσες μεταρρυθμίσεις”, χωρίς να διευκρινίζει τι ακριβώς εννοεί. Τις επόμενες μέρες ο Ερντογάν αναμένεται πάντως να ανακοινώσει ένα “σχέδιο δράσης έξι μηνών” για τη λειτουργία της προεδρίας, αλλά και των υπουργείων. Αρμόδιος για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων ορίζεται ο αντιπρόεδρος της Τουρκίας Φουάτ Οκτάι. Οι επικριτές του Ερντογάν θεωρούν βέβαιο ότι οι “μεταρρυθμίσεις” θα δρομολογήσουν ακόμη περισσότερες εξουσίες για τον Ερντογάν. Ο βουλευτής Ιμπραχήμ Καμπογλού βλέπει μόνο μία λύση: “Δεν υπάρχει τίποτε να διορθώσουμε, να βελτιώσουμε, να ανακαλέσουμε…Ας δούμε το σημερινό σύστημα ως ένα ιστορικό πείραμα, ας το καταργήσουμε και ας επιστρέψουμε επιτέλους στον κοινοβουλευτισμό”.

Πηγή: Deutsche Welle/ Γκιουλσέν Σολακέρ – Επιμέλεια: Γιάννης Παπαδημητρίου